

УДК 37.013.42

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-4-183-189>

Пирог Анатолій Анатолійович,

здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти,

спеціальність 231 «Соціальна робота»

ДЗ «Луганський національний університет Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

anatoliipyroh@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3447-8825>

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ

Постановка проблеми. Повномасштабні наслідки російсько-української війни спричинили стрімке зростання кількості вразливих категорій населення: внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій і ветеранів, членів сімей загиблих військовослужбовців, осіб з інвалідністю, малозабезпечених тощо. Їхні потреби є комплексними і включають насамперед соціально-психологічний вимір, який неможливо задовольнити без професійної підтримки. За таких умов формування готовності майбутніх соціальних працівників набуває статусу пріоритетного державного та суспільного завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження використано праці таких українських учених, як Н. Горішна, А. Дуля, О. Лозинський, І. Савельчук, Т. Семігіна, Я. Юрків та ін. У цих роботах висвітлено сучасні тенденції підготовки соціальних працівників, роль активних, інноваційних і практико-орієнтованих методів навчання, значення соціально-психологічного складника професійної освіти, а також специфіку роботи з вразливими групами в умовах воєнних викликів. Нормативно-правову рамку формують Закон України «Про вищу освіту», Державні стандарти вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота», професійні стандарти, Національна рамка кваліфікацій, що визначають компетентності для роботи з вразливими категоріями.

Виділення не вирішених раніше частин. Попри наявність численних наукових праць, проблема формування готовності до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення залишається недостатньо розробленою. У науковому дискурсі відсутнє єдине визначення поняття «готовність до соціально-психологічної роботи з вразливими групами» з урахуванням міждисциплінарних підходів, що ускладнює розуміння його сутності. Недостатньо чітко визначено структуру цього феномену – компоненти та їх характеристика.

Метою статті є розкриття сутності та обґрунтування структури готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення на основі аналізу наукової, нормативної та енциклопедичної літератури, а також узгодження запропонованої структури з вимогами державних і міжнародних стандартів соціальної роботи.

Визначення методики дослідження. Методика дослідження базується на сукупності взаємопов'язаних теоретичних методів, спрямованих на розкриття сутності та структури готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення: аналіз, синтез, узагальнення, класифікація.

Виклад основного матеріалу. Почнемо з *першого напрямку* – з'ясування теоретико-методологічних підходів до визначення сутності

поняття «готовність майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення». Це допоможе окреслити ключові філософські, педагогічні, психологічні й соціологічні засади розуміння означеного феномену та створити методологічний фундамент для подальшого аналізу змісту й структури готовності.

Поняття «готовність» у контексті професійної освіти часто розглядається як інтегрована характеристика особистості, що поєднує когнітивний, мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий та операційно-діяльнісний компоненти. Академічний словник визначає готовність як «стан підготовленості до дії, наявність необхідних знань, навичок і внутрішньої налаштованості» (Академічний тлумачний словник, 2023). У науковому дискурсі готовність пов'язується з професійною ідентичністю та ціннісною орієнтацією майбутнього соціального працівника.

Зокрема, Н. Горішна зазначає, що соціальна робота передбачає взаємодію з емоційно вразливими клієнтами, тому для неї необхідні розвиток емпатії, стресостійкості та етичної свідомості – складники готовності до соціально-психологічної взаємодії. У нормативному контексті державні стандарти освіти за спеціальністю «Соціальна робота» (магістерський рівень) передбачають, що випускник повинен уміти здійснювати психосоціальну діагностику та проводити консультування й підтримку вразливих клієнтів. Це свідчить про інтеграцію соціально-психологічного складника до поняття професійної готовності на рівні державної політики. Також у дослідженні поняття готовності тісно пов'язується з професійною ідентичністю майбутнього соціального працівника та його здатністю до ціннісно орієнтованої практики. Авторка підкреслює, що соціальна робота передбачає роботу з емоційно вразливими клієнтами, а отже, вимагає розвитку емпатії, стресостійкості, етичної свідомості, що є складниками готовності до соціально-психологічної взаємодії (Горішна, 2017).

Окрему увагу слід звернути на нормативне підґрунтя порушеної проблеми. Державні стандарти вищої освіти за спеціальністю 231

«Соціальна робота» для бакалаврського та магістерського рівнів чітко визначають очікувані результати навчання, серед яких – здатність здійснювати психосоціальну діагностику, проводити консультування та підтримку вразливих клієнтів (Наказ МОН № 556, 2019; Наказ МОН № 557, 2019). Це свідчить про інтеграцію соціально-психологічного складника в поняття професійної готовності на рівні державної політики.

У роботі Т. Семигіної наголошується, що глобальні стандарти підготовки соціальних працівників, запропоновані IASSW та IFSW, також передбачають соціально-психологічну компетентність як невід'ємний компонент професіоналізму. Авторка відзначає, що готовність до роботи з вразливими категоріями передбачає глибоке розуміння психологічних механізмів травми, стигми, кризи і вміння надавати підтримку з урахуванням культурного й етичного контексту (Семигіна, 2020).

У роботі Я. Юрків зазначено, що професійна підготовка майбутніх соціальних працівників має бути заснована на суб'єктно-орієнтованому підході, який передбачає розвиток внутрішньої мотивації студента до професійної діяльності (Юрків, 2021). В іншому дослідженні Я. Юрків поняття готовності пов'язано з формуванням рефлексивного потенціалу та соціальної емпатії як передумови ефективної взаємодії з вразливими групами (Юрків, 2022). Схожі підходи продовжуються в роботі, де розглядається суб'єкт-об'єктна структура системи підготовки (Юрків, 2023).

Інший підхід спостерігається в роботі І. Савельчук, яка акцентує на ресурсному підході в освіті. Готовність майбутніх соціальних працівників розглядається тут як результат взаємодії особистісних ресурсів студента (мотиваційних, когнітивних, комунікативних) із навчальним середовищем університету. Авторка пропонує класифікацію ресурсів, необхідних для формування готовності до роботи з вразливими групами, зокрема інтелектуальних, емоційних, організаційних і соціальних (Савельчук, 2019, с. 154–158).

Цінним для нашого дослідження є внесок О. Лозинського, який визначає

соціально-психологічну готовність як один із ключових компонентів професійної компетентності майбутнього соціального працівника. Дослідник виокремлює такі її складники: емпатійність, толерантність, здатність до конструктивного вирішення конфліктів, рефлексивність та емоційна стабільність. Він також підкреслює роль практичної підготовки, зокрема – тренінгів і супервізій (Лозинський, 2023, с. 162–170).

Підсумовуючи, можна констатувати, що теоретико-методологічне осмислення поняття готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи має багатовимірний характер. У вітчизняному науковому просторі простежується тенденція до його міждисциплінарного розуміння, що інтегрує педагогічні, психологічні, соціальні та етичні компоненти. Таке осмислення створює основу для подальшого моделювання структури готовності, яку буде розглянуто в наступному аспекті.

Щодо *другого напряму* розкриття сутності поняття «готовність майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення», логічним є перехід до аналізу його внутрішньої структури. Комплексна характеристика цього феномену вимагає виявлення й обґрунтування компонентів, які відображають різні аспекти професійної підготовки, особистісної зрілості та мотиваційної налаштованості майбутніх соціальних працівників.

У наукових джерелах визначення структури готовності фахівців до соціально-психологічної роботи є неоднозначним. Проте більшість дослідників погоджуються з тим, що ця структура має бути цілісною, взаємопов'язаною та відповідати сучасним вимогам соціальної роботи в контексті підтримки вразливих категорій населення (Савельчук, 2019; Юрків, 2021).

Загально визнаними є чотири основні компоненти готовності:

1) **мотиваційно-ціннісний компонент** – охоплює усвідомлення студентом значущості соціально-психологічної допомоги вразливим групам, сформованість внутрішньої потреби реалізувати себе в цій сфері,

етичні орієнтири та професійну ідентичність. За Я. Юрків, цей компонент пов'язаний з розвитком гуманістичних переконань, емпатії та соціальної відповідальності як базових професійних цінностей. О. Лозинський підкреслює, що в умовах війни особливу вагу має здатність соціального працівника мотивовано підтримувати осіб, які перебувають у стані травматичного досвіду (Юрків, 2023; Лозинський, 2023, с. 163–165).

2) **когнітивний компонент** – утілює знання про теоретичні основи соціально-психологічної роботи, правове забезпечення, специфіку функціонування соціальних інституцій, типологію вразливих груп. Н. Горішна акцентує, що сучасний соціальний працівник повинен володіти міждисциплінарною системою знань, що охоплює соціологію, психологію, педагогіку, правознавство. Т. Семигіна вказує на важливість ознайомлення студентів із міжнародними стандартами та етичним кодексом професії. У цьому контексті особливо цінними є компоненти програм підготовки, що включають дисципліни соціально-психологічного спрямування (Горішна, 2017; Семигіна, 2020).

3) **операційно-діяльнісний компонент** – стосується практичних умінь і навичок проведення соціально-психологічних інтервенцій, консультивання, групової роботи, кризової допомоги, а також представництва інтересів клієнтів та адвокації. І. Савельчук наголошує на необхідності опанування технологій супроводу вразливих клієнтів через практикоорієнтоване навчання. А. Дуля аргументує, що до навичок цього компоненту варто включати здатність представляти інтереси соціально вразливих груп і проводити адвокаційну діяльність. У Стандарті вищої освіти закріплено, що формування таких практичних компетентностей є обов'язковим результатом підготовки соціального працівника (Савельчук, 2019; Дуля, 2024; Наказ МОН № 556, 2019).

4) **особистісно-рефлексивний компонент** – охоплює рівень саморефлексії, емоційної стабільності, готовність до міжособистісної взаємодії в стресових умовах. Я. Юрків розглядає його як важливу умову саморегуляції, запобігання професійному вигоранню,

розвитку стресостійкості. Цей компонент набуває особливої ваги в роботі з клієнтами, які мають травматичний досвід або потребують довготривалої підтримки (Юрків, 2023).

Отже, запропонована структура готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення є багатокомпонентною. Кожен компонент відіграє унікальну роль, доповнюючи інші та створюючи цілісну систему професійної підготовки. Подальший етап аналізу – узгодження цієї структури із чинними державними та міжнародними стандартами освіти й практики соціальної роботи.

Третій напрям дослідження спрямовано на узгодження запропонованої структури з вимогами державних і міжнародних освітньо-професійних стандартів у сфері соціальної роботи та є завершальним етапом дослідження в межах статті. Такий аналіз дає змогу перевірити релевантність виокремлених компонентів готовності до актуальних нормативних вимог і міжнародних орієнтирів професійної діяльності.

З позиції національного законодавства ключовим документом є Закон України «Про вищу освіту», який визначає принципи побудови освітнього процесу, орієнтованого на компетентнісний підхід, інтеграцію науки та практики, а також формування фахівця, здатного діяти в складних соціальних умовах. У контексті досліджуваної проблематики особливу увагу слід приділити Державним стандартам вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів. У цих документах окреслено перелік загальних і фахових компетентностей, зокрема: здатність до соціально-психологічної підтримки, психосоціального супроводу клієнтів, здійснення кризових інтервенцій, консультування, рефлексії власної професійної діяльності, дотримання етичних принципів (Наказ МОН № 556, 2019; Наказ МОН № 557, 2019).

Визначені в державних стандартах результати навчання прямо корелюють з компонентами запропонованої структури готовності. Так, мотиваційно-ціннісний компонент

узгоджується з компетентностями щодо формування гуманістичних цінностей, відповідальності, готовності до роботи в стресових і кризових ситуаціях. Когнітивний компонент відображає необхідність опанування теоретичних основ соціальної роботи, знань про вразливі групи та законодавчі засади діяльності. Операційно-діяльнісний компонент пов'язаний із здатністю застосовувати методи соціальної підтримки, організовувати інтервенції, проводити консультування, реалізовувати індивідуальні плани допомоги. Особистісно-рефлексивний компонент співвідноситься з умінням здійснювати самооцінку, аналіз власних дій, а також збереженням емоційної стійкості в процесі взаємодії з клієнтом.

Міжнародний вимір узгодження забезпечують стандарти, розроблені Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи (IASSW) та Міжнародною федерацією соціальних працівників (IFSW). Глобальні стандарти освіти з соціальної роботи передбачають обов'язкову інтеграцію теоретичних знань, професійних цінностей, практичних навичок, етичних засад і рефлексії у підготовку фахівців. Зокрема, акцентовано на здатності працювати з людьми вразливих категорій, враховуючи культурний контекст, повагу до людської гідності, права людини, а також уміння діяти ефективно в кризових ситуаціях (IFSW & IASSW, 2020).

Отже, проаналізовані документи підтверджують, що запропонована структура готовності – мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти – відповідає як національним, так і міжнародним стандартам професійної освіти у сфері соціальної роботи. Це свідчить про її релевантність, концептуальну узгодженість і практичну значущість у підготовці фахівців до роботи з вразливими категоріями населення.

Отже, відповідно до поставленої мети статті, що полягала в розкритті сутності та обґрунтуванні структури готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення, нами здійснено поетапне теоретичне дослідження. По-перше, на основі аналізу

наукової, нормативної та енциклопедичної літератури з'ясовано теоретико-методологічні підходи до визначення сутності поняття «готовність до соціально-психологічної роботи», а також виявлено його міждисциплінарну природу й професійно-психологічний зміст. По-друге, обґрунтовано структуру готовності майбутніх соціальних працівників, до якої віднесено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти. По-третє, доведено релевантність цієї структури вимогам чинних державних стандартів вищої освіти та глобальних стандартів соціальної роботи IFSW/ IASSW.

Також з'ясовано, що сформованість готовності до соціально-психологічної роботи

з вразливими категоріями населення є інтегративним показником професійної зрілості соціального працівника. Така готовність передбачає не лише знання і вміння, а й особистісну настанову, етичні орієнтири, емоційну стійкість і здатність до рефлексії. Запропонована модель дає змогу краще зрозуміти зміст професійної підготовки й забезпечити її цілісність та відповідність викликам сучасності.

Подальші дослідження будуть присвячені обґрунтуванню проблеми формування готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення в сукупності визначених у цій статті структурних компонентів в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Література

1. Академічний глумачний словник. 2023. URL: <https://sum.in.ua/>
2. Горішна Н. М. Сучасні тенденції розвитку соціальної роботи та підготовки соціальних працівників. *Social Work and Education*. 2017. Vol. 4. No. 2. P. 8–22.
3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ МОН № 556 від 24.04.2019 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/67331/
4. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ МОН № 557 від 24.04.2019 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64423/
5. Семигіна Т. В. Глобальні стандарти підготовки соціальних працівників як ідеалістичне бачення розвитку освіти із соціальної роботи. *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук : колективна наукова монографія*. Вінниця : European Scientific Platform, 2020. Вип. 1. С. 75–84. DOI: <https://doi.org/10.36074/rodmmfssn.ed-1.07>
6. Юрків Я. І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення : дис. ... д-ра пед. наук за спец. 13.00.05 – соціальна педагогіка / ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. 606 с.
7. Юрків Я. І. Характеристика суб'єкта професійної підготовки майбутніх соціальних працівників та соціальних педагогів до роботи із вразливими категоріями населення. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 1(179). С. 91–98.
8. Юрків Я. І. Суб'єкт-об'єктний компонент системи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2023. № 1(355). С. 187–195.
9. Савельчук І. Б. Ресурсне забезпечення інноваційного освітнього середовища підготовки соціальних. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород : Говерла, 2019. Вип. 2(45). С. 154–158. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.154-158>
10. Лозинський О. М. Соціально-психологічний компонент у підготовці соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 2(11). С. 162–172. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291892](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291892)
11. Дуля А. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до представництва інтересів соціально вразливих груп населення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : збірник наук. праць за матер. II Міжнар. наук.-практ. конфер. (4 квітня 2024 року) / за ред. Л. Котлова, Л. Бутузова ; Держ. закл. «Житомирський державний університет імені Івана Франка»*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 130–134.

12. Global standards for social work education and training. *International Federation of Social Workers (IFSW) & International Association of Schools of Social Work (IASSW)*, August 1, 2020. URL: <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>

References

1. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk [Academic Explanatory Dictionary]. (2023). Retrieved from <https://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
2. Horishna, N. M. (2017). Cuchasni tendentsii rozvytku sotsialnoi roboty ta pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv [Contemporary trends in the development of social work and the training of social workers]. *Social Work and Education*, 4(2), 8–22 [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 «Sotsialna robota» dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz MON № 556 vid 24.04.2019 r. [On approval of the higher education standard for specialty 231 «Social Work» for the second (master's) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science No. 556 dated 24 April 2019]. (2019). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/67331/ [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 «Sotsialna robota» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz MON № 557 vid 24.04.2019 r. [On approval of the higher education standard for specialty 231 «Social Work» for the first (bachelor's) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science No. 557 dated 24 April 2019]. (2019). Retrieved from: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64423/ [in Ukrainian].
5. Semyhina, T. V. (2020). Hlobalni standarty pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv yak idealistychne bachennia rozvytku osvity iz sotsialnoi roboty [Global standards of social worker training as an idealistic vision of the development of social work education]. *Reprezentatsiia osvitykh dosiahnen, mas-media ta rol filolohii u suchasni systemi nauk – Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences*. (Vol. 1, pp. 75–84). Vinnytsia: European Scientific Platform. DOI: <https://doi.org/10.36074/rodmmrfssn.ed-1.07> [in Ukrainian].
6. Yurkiv, Ya. I. (2021). Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriiami naseleennia [Theory and practice of professional training of future social educators and social workers to work with vulnerable categories of the population]. *Doctor's thesis*. Starobilsk [in Ukrainian].
7. Yurkiv, Ya. I. (2022). Kharakterystyka subiekta profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv ta sotsialnykh pedahohiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriiami naseleennia [Characteristics of the subject of professional training of future social workers and social educators to work with vulnerable categories of the population]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and pedagogical science*, 1(179), 91–98 [in Ukrainian].
8. Yurkiv, Ya. I. (2023). Subiekt-objektnyi komponent systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriiami naseleennia [Subject-object component of the system of professional training of future social educators and social workers to work with vulnerable categories of the population]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Luhansk. Pedagogical Sciences*, 1(355), 187–195 [in Ukrainian].
9. Savelchuk, I. B. (2019). Resursne zabezpechennia innovatsiinoho osvitnoho seredovyscha pidhotovky sotsialnykh [Resource provision of the innovative educational environment for training social workers]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2(45), 154–158. Uzhhorod: Hoverla. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.154-158> [in Ukrainian].
10. Lozynskiy, O. M. (2023). Sotsialno-psykholohichni komponent u pidhotovtsi sotsialnykh pratsivnykiv [Socio-psychological component in the training of social workers]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social work and social education*, 2(11), 162–172. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291892](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291892) [in Ukrainian].
11. Dulia, A. V. (2024). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do predstavnytstva interesiv sotsialno vrazlyvykh hrup naseleennia [Preparation of future social workers for representing the interests of socially vulnerable groups of the population]. *Aktualni pytannia rozvytku osobystosti: suchasnist, innovatsii, perspektyvy – Current issues in personal development: modernity, innovation, prospects*. (pp. 130–134). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

12. International Federation of Social Workers (IFSW) & International Association of Schools of Social Work (IASSW). (2020). Global standards for social work education and training. Retrieved from <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>

Пирог А. А. Сутність і структура готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення

У статті проаналізовано сутність і структуру готовності майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення. На основі міждисциплінарного аналізу наукової, нормативної та енциклопедичної літератури розкрито зміст та значення поняття «готовність» у професійному контексті. Зазначено, що ця готовність є інтегративною характеристикою особистості, яка містить 4 загально визначені основні компоненти готовності, як-от мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний.

Окрему увагу приділено нормативно-правовому підґрунтю підготовки майбутніх соціальних працівників, зокрема вимогам державних стандартів вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота», Національній рамці кваліфікацій, професійним стандартам, а також глобальним стандартам IFSW/IASSW. Акцентовано увагу на важливості врахування особливостей роботи з вразливими групами в процесі фахової підготовки.

Установлено, що запропонована структура відповідає чинним вимогам освіти та професії, охоплюючи як теоретичний, так і практичний складники фахової підготовки. Стаття також підкреслює потребу в розробці інструментів діагностики рівня сформованості готовності фахівців. У результаті зроблено висновок про концептуальну узгодженість і практичну доцільність такої структури як основи для подальшого вдосконалення навчального змісту в підготовці майбутніх соціальних працівників до соціально-психологічної роботи з вразливими категоріями населення.

Ключові слова: готовність, структура, підготовка майбутніх фахівців, соціально-психологічна робота, соціальний працівник, вразливі категорії населення.

Pyroh A. A. Essence and structure of future social workers' readiness for socio-psychological work with vulnerable categories of the population

The article analyzes the essence and structure of future social workers' readiness for socio-psychological work with vulnerable categories of the population. Based on an interdisciplinary analysis of scientific, regulatory, and encyclopedic literature, the meaning and significance of the concept of "readiness" in the professional context is revealed. This readiness is identified as an integrative personal characteristic comprising four generally recognized components: motivational-value, cognitive, operational-activity, and personal-reflexive.

Special attention is paid to the regulatory framework for training future social workers, particularly the requirements of national higher education standards for specialty 231 "Social Work," the National Qualifications Framework, professional standards, and global IFSW/IASSW standards. The importance of considering the specific features of working with vulnerable groups during professional training is emphasized.

It is established that the proposed structure aligns with current educational and professional requirements, encompassing both theoretical and practical aspects of professional preparation. The article also highlights the need to develop tools for assessing the level of professional readiness. As a result, the structure is found to be conceptually consistent and practically relevant as a foundation for improving the educational content in preparing future social workers for socio-psychological work with vulnerable populations.

Key words: readiness, structure, training of future professionals, socio-psychological work, social worker, vulnerable population categories.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2025 р.

Прийнято до друку 21.11.2025 р.

Опубліковано 19.12.2025 р.

